

Єршова Н. Ю.

кандидат економічних наук, професор,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна;

e-mail: iershova.ny@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-3544-3816;

Ткаченко М. О.

кандидат економічних наук, старший викладач,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна;

e-mail: marinatkachenko84@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-2605-2653;

Гаркуша В. О.

аспірант,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна;

e-mail: nikarusj@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-2643-0642;

Мірошник О. Ю.

кандидат економічних наук, доцент,

Харківський навчально-науковий інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи», Україна

e-mail: a.miroshnik84@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-9220-9877

Новак-Каляєва Л.М.

д.держ.упр., доцент, професор кафедри державного управління Львівського

регіонального інституту державного управління

Національної академії державного управління при Президентові України, м. Львів,

Україна, e-mail: novak.kalyayeva@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-2897-8858

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА:

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Анотація. Кількість прибуткових підприємств, величина їхнього фінансового результату до оподаткування, показники рентабельності господарської діяльності є одними з критеріїв забезпечення економічної безпеки підприємств. Виявлено, що основними причинами економічної небезпеки підприємств є:

нестабільна економічна і політична ситуація в державі, що змушує функціонувати підприємств в умовах високого ступеня ризику і невизначеності. Це потребує формування та реалізації адекватної економічної політики, економічної поведінки в ринковому середовищі, поєднання принципів раціональності і доцільного ризику в господарській діяльності підприємств;

наявність певних інтересів у суб'єктів ринку, їхнього прагнення до збільшення прибутків загострюють конкурентну боротьбу, що безпосередньо впливає на рівень їхньої економічної безпеки;

обмеженість фінансових ресурсів підприємства потребує від розробки ефективних технологій виробництва застосування економічних інструментів для підтримання на потрібному рівні ліквідності та рентабельності, якісного використання власних ресурсів.

Дістали подальшого розвитку науково-практичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства. Установлено, що сутність економічної безпеки підприємства полягає в захисті або збереженні стану організації господарської діяльності для забезпечення реалізації власних інтересів, оптимального використання ресурсів, збереження та поліпшення показників рентабельності та ліквідності. Обґрунтовано, що економічну безпеку підприємства можна охарактеризувати у двох аспектах: захист і стан, які охоплюють три аспекти: інтереси, ресурси, фінансовий стан.

Установлено, що на результативність ухвалених управлінських рішень із забезпечення економічної безпеки та реалізації відповідної стратегії впливає якість інформаційного ресурсу шляхом створення і використання власного і зовнішнього інформаційного поля підприємства. Визначено, що особливого значення для підвищення якості обліково-

аналітичного забезпечення має інформація, що міститься у фінансовій звітності. Забезпечення економічної безпеки підприємства неминуче пов'язане з невизначеністю оцінок майбутніх подій фінансового характеру. Ця невизначеність практично долається своєчасним виявленням та обліком ризик-факторів до умов формування майбутніх фінансових подій.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, обліково-аналітичне забезпечення, ризику, облік, аналіз, інформація, фінансова безпека, фінансова звітність.

Формул: 0; рис.: 2; табл.: 1; бібл.: 11.

Iershova N. Yu.

Ph. D. in Economics, Professor,

National Technical University «Kharkiv Polytechnical Institute», Ukraine;

e-mail: iershova.ny@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-3544-3816

Tkachenko M. O.

Ph. D. in Economics, Senior Professor,

National Technical University «Kharkiv Polytechnical Institute», Ukraine;

e-mail: marinatkachenko84@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-2605-2653

Garkusha V. O.

postgraduate student,

National Technical University «Kharkiv Polytechnical Institute», Ukraine;

e-mail: nikarusj@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-2643-0642

Miroshnyk O. Yu.

Ph. D. in Economics, Associate Professor,

Kharkiv Educational-Scientific Institute of SHEI «Banking University», Ukraine

e-mail: a.miroshnik84@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-9220-9877

Novak-Kalyayeva L.M.

Doctor of Science in Public Administration,

Professor of the Department of Public Administration of

Lviv Regional Institute for Public Administration

of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Lviv,

Ukraine, e-mail: novak.kalyayeva@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-2897-8858

ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE: SCIENTIFIC AND PRACTICAL ASPECTS OF ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT

Abstract. The quantity of profitable enterprises, their financial results before taxation, indicators of profitability are the most important criteria for providing enterprises economic security. It has been revealed that the major reasons of enterprises economic danger are:

– The unstable economic and political situation in the state are forced enterprises to conduct business activity on market in high risk and indetermination. It is necessary for formatting and implementing adequate economic policies, for connecting principles of rationality and appropriate risk in enterprises business activity;

– presentation own financial interests in the market, enterprises desire to increasing profits and competitive advantages directly affect their economic security level;

– The limited financial resources of enterprises are required to developing effective production technologies, to using economic instruments for providing the necessary level of liquidity and profitability, quality using of their own resources.

In this scientific publication the scientific and practical basics for accounting and estimating providing of enterprises economic security has been further development.

It has been established that the enterprises economic security essence is to protect or preserve business activity for providing implementation of own financial interests, optimum using of financial resources, preservation and improvement of profitability and liquidity indicators.

It has been substantiated that enterprises economic security could be characterized in two aspects: protection and condition, which have been covered three aspects: financial interests, financial resources and financial condition.

It has been established that quality information resources in the form on creating and using of internal and external information potential of enterprises is influenced on effectiveness for solving management decisions on providing enterprises economic security and realization financial strategy.

It has been determined that financial reports information is very important for improving quality on accounting and estimating of enterprises economic security.

Providing enterprises economic security is connected with indeterminate estimates of future financial events. It perhaps can be practically overcome taking into account early detecting and accounting the risks for formation future financial events.

Keywords: economic security of the enterprise, accounting and analytical support, risks, accounting, analysis, information, financial security, financial reports.

JEL Classification D82, L21, M41

Formulas: 0; fig.: 2; tabl.: 1; bibl.: 11.

Ершова Н. Ю.

кандидат экономических наук, профессор,

Национальный технический университет

«Харьковский политехнический институт», Украина;

e-mail: iershova.ny@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-3544-3816

Ткаченко М. А.

кандидат экономических наук, старший преподаватель,

Национальный технический университет

«Харьковский политехнический институт», Украина;

e-mail: marinatkachenko84@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-2605-2653

Гаркуша В. А.

аспирант,

Национальный технический университет

«Харьковский политехнический институт», Украина

e-mail: nikarusj@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-2643-0642

Мирошник О. Ю.

кандидат экономических наук, доцент,

Харьковский учебно-научный институт ГУВЗ «Университет банковского дела», Украина

e-mail: a.miroshnik84@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-9220-9877

Новак-Каляева Л.М.

д.гос.упр., доцент, профессор кафедры государственного управления Львовского

регионального института государственного управления

Национальной академии государственного управления при Президенте Украины,

г.Львов, Украина, e-mail: novak.kalyayeva@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-2897-8858

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

Аннотация. Определены основные проблемы хозяйственной деятельности предприятий Украины и обобщены факторы, которые определяют значимость их экономической безопасности в современных условиях хозяйствования. Обоснована необходимость совершенствования учетно-аналитического обеспечения экономической безопасности предприятия. Усовершенствована сущность понятия «экономическая безопасность предприятия», предложена схема его учетно-аналитического обеспечения. Определена структура учетно-аналитического обеспечения экономической безопасности

предприятия, рассмотрены роль, значимость, а также инструментарий стратегического управленческого учета как ее структурного элемента.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятия, учетно-аналитическое обеспечение, риски, учет, анализ, информация, финансовая безопасность, финансовая отчетность.

Формул: 0; рис.: 2; табл.: 1; библи.: 11.

Вступ. В ринкових умовах, які характеризуються постійними інституційними змінами підприємства функціонують в складному, динамічному зовнішньому середовищі, що змушує їх вести пошук напрямів зниження загроз їх функціонуванню. В результаті актуальним стає забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання, здатного створити умови для зниження рівня загроз, ризиків їх діяльності для реалізації власних інтересів. Одними з актуальних на сьогодні залишаються проблеми обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства.

Аналіз досліджень та постановка завдання. Дослідженню теоретичних та практичних аспектів забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання присвячені наукові праці вчених, таких як: О. А. Грунін [1], А. В. Єндовицькая [2], А. В. Козаченко [3], А. В. Череп, І. О. Лубенець [4], С. В. Шарохина [5] та ін. Окремі аспекти економічної безпеки з позиції управління досліджують О.А. Кириченко та В. С. Сідак [6], інноваційного забезпечення — С. М. Шкарлет [7], обліково-аналітичного забезпечення — Л. В. Гнилицька [8], Н. Ю. Єршова [9]. Праці вчених присвячені теоретичним, методичним і прикладним питанням забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання на основі теоретичного обґрунтування механізму економічної безпеки і рекомендацій по його реалізації.

Мета дослідження — розвиток науково-практичних аспектів обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства.

Результати дослідження. Ситуація в Україні не дозволяє говорити про забезпечення сталого економічного зростання, що впливає на національну й економічну безпеку держави в цілому. Підприємство як суб'єкт ринкової системи перманентно наражається на небезпеку негативних змін зовнішнього або внутрішнього середовищ, результатом чого є отриманий фінансовий результат діяльності.

Так, загальна величина фінансових результатів до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності за 2017 р. збільшена на 310050 млн. грн до 2016 р. За 2016 р. по відношенню до 2015 р. цей показник збільшений на 317925,1 млн. грн. Зменшення величини фінансового результату підприємств за 2017 р. відмічено за такими видами економічної діяльності: сільське, лісове та рибне господарство (-11562,8 млн. грн), транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (-28936,7 млн. грн), мистецтво, спорт, розваги та відпочинок (-671,4 млн. грн), надання інших видів послуг (-154,3 млн. грн). За січень-березень 2018 р.у фінансові результати підприємств до оподаткування за видами економічної діяльності складають 46 % від 2017 р., що є позитивним. З них, майже 85 % складають підприємства промисловості, 60% роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів, 31% інформації та телекомунікації. Якщо проаналізувати динаміку кількості прибуткових підприємств за досліджуваний період, то змін майже не відбулося: у 2017 р. кількість підприємств, які отримали прибуток становила 72,8 %, у 2017 р. — 73,4 %, у 2015 р. 73,7 %.

Кількість прибуткових підприємств, величина їх фінансового результату до оподаткування, показники рентабельності діяльності є одними з критеріїв забезпечення економічної безпеки підприємств. Значимість економічної безпеки для підприємства визначається такими факторами:

— нестабільна економічна та політична ситуація в державі змушує функціонувати суб'єкти господарювання в умовах високого ступеню ризику та невизначеності. Це потребує формування та реалізації адекватної економічної політики, економічної поведінки на ринку суб'єктами господарювання, поєднання принципів раціональності і доцільного ризику у господарській діяльності підприємства;

— наявність певних інтересів у суб'єктів ринку, їх прагнення до збільшення прибутків загострюють конкурентну боротьбу, що безпосередньо, впливає на рівень їх економічної безпеки;

— обмеженість фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва потребує від них розробки ефективних технологій виробництва, застосування економічних інструментів для підтримання на необхідному рівні ліквідності та рентабельності, якісного використання власних ресурсів.

На нашу думку, економічна безпека підприємства це комплексне поняття, сутність якого полягає в захисті або збереженні стану організації власної діяльності таким чином, щоб забезпечити реалізацію власних інтересів, оптимальне використання ресурсів, збереження та покращення показників рентабельності та ліквідності. Виходячи з цього, економічну безпеку можна охарактеризувати в двох аспектах: захист та стан, які охоплюють три аспекти: інтереси, ресурси, фінансовий стан (рис. 1).

Виходячи із запропонованого визначення в основу забезпечення економічної безпеки підприємства має бути покладена ідеологія стабільності та розвитку, яка враховує стратегічні перспективи і інтереси окремого суб'єкта на ринку. Розвиток підприємства і його економічна безпека безпосередньо пов'язані: якщо підприємство не досягає економічного розвитку, то втрачаються можливості до стійкості, адаптації до внутрішніх та зовнішніх умов.

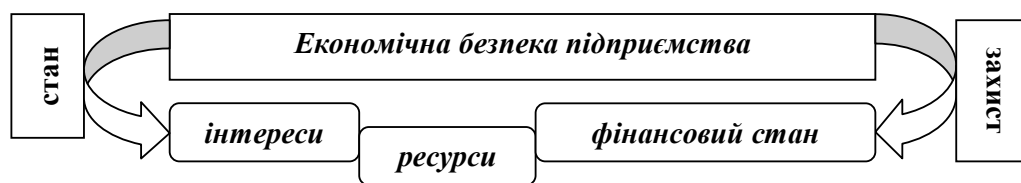

Рис. 1. Трактатування поняття «економічна безпека підприємства»
Примітка. Розроблено авторами

За таких обставин процес успішного функціонування й економічного розвитку підприємств багато в чому залежить від ефективної, гнучкої політики управління їх діяльністю. У цьому особлива роль належить інформаційному забезпеченню, спрямованому на формування у менеджерів та керівництва суб'єктів господарювання знань про ситуацію на ринку, основні тенденції розвитку конкретних галузей економіки та підприємництва взагалі, особливості небезпек і загроз власній економічній діяльності (рис. 2).

На результативність прийнятих управлінських рішень із забезпечення економічної безпеки та реалізації відповідної стратегії впливає якість інформаційного ресурсу у вигляді створення і використання власного і зовнішнього інформаційного поля підприємства. Власне інформаційне поле формується з внутрішніх джерел. Що стосується зовнішнього інформаційного поля, то завдання його формування і використання пов'язане з подоланням недостовірності, асиметрії, різноманітності, недостатності або надмірності інформації, що надходить з різних джерел і отриманої різними способами. Для підвищення якості інформаційного ресурсу необхідна інформаційна стратегія, що відповідає фінансовим та організаційним можливостям підприємства і можливостям персоналу. Для досягнення цілей такої стратегії доцільно передбачити вибір найбільш достовірних джерел, організацію інформаційних потоків, розробку технології збору, передачі, переробки, зберігання інформації і забезпечення її безпеки.

Особливе значення для підвищення якості обліково-аналітичного забезпечення має інформація, що міститься у звітності. Бухгалтерська фінансова звітність заснована виключно на історичних грошових оцінках, в той час як основу управлінської звітності утворюють різні вартісні оцінки — дисконтована вартість, справедлива вартість та ін. Забезпечення економічної безпеки підприємства неминує пов'язано з невизначеністю оцінок майбутніх подій фінансового характеру. Ця невизначеність практично долається своєчасним виявленням та обліком ризик-факторів до умов формування майбутніх фінансових подій. Ці

ризик-фактори засновані на імовірнісних оцінках стійкості значень прогностичних характеристик і на оцінках можливості тієї або іншої комбінації визначальних умов.

Рис. 2. Роль обліково-аналітичної підсистеми в забезпеченні економічної безпеки підприємства
Примітка. Розроблено авторами

Отримання таких оцінок можливо тільки в умовах знання ключових фінансових та нефінансових показників, що розкриваються у звітності. За економічною природою, стратегічну звітність можна вважати різновидом управлінської звітності, яка має містити фінансову і нефінансову інформацію, що носить стратегічний характер, сформована на основі трансформації даних бухгалтерської фінансової звітності, так і в рамках системи бюджетування. До її складу входять як похідні балансові звіти, що містять прогностичну фінансову інформацію, так і прогностична звітність. Базові аспекти формування системи показників, використовуваних в стратегічній звітності, представлені в табл. 1. Вибір цільових показників обумовлюється орієнтацією на оптимізацію витрат ресурсів, збереження та покращення показників рентабельності та ліквідності і залежить від специфіки діяльності підприємства, а також класифікації центрів фінансової відповідальності.

Таблиця 1

Базові аспекти формування системи показників, використовуваних у стратегічній звітності

Базові аспекти формування системи показників стратегічної звітності	Розкриття базових аспектів формування системи показників стратегічної звітності
Вимоги до використовуваних показників	адекватність відображення економічних змін в процесі діяльності підприємства; об'єктивність; достовірність; прозорість; порівнянність; своєчасність і регулярність.
Принципи, що застосовуються при формуванні системи показників, використовуваних в стратегічній звітності	системність; вимірність; несуперечність; повнота.
Критерії, яким мають відповідати показники, що використовуються в стратегічній звітності	контрольованість; релевантність; адекватне відображення соціально-економічних змін в процесі діяльності підприємства; точність і однозначність.

Примітка. Розроблено авторами.

Висновки. Сучасні умови ведення господарської діяльності відрізняються загостренням конкурентної боротьби, а також зростанням невизначеностей і високою динамікою трансформації зовнішнього середовища, в якому функціонують економічні суб'єкти. Дії організацій і їхніх керівників не можуть зводитися до простого реагування на зміни, що відбуваються. Все ширше визнається необхідність свідомого управління змінами на основі науково обгрунтованої процедури їхнього передбачення, регулювання, пристосування до цілей організації, до зовнішніх умов. Тому однією із головних умов ефективного ведення бізнесу в даний час є стратегічне управління.

Ефективним інструментом стратегічного управління господарською діяльністю підприємства, підлеглого реалізації цілей загального його розвитку в умовах істотних змін макроекономічного характеру, кон'юнктури фінансового ринку та пов'язаної з цим невизначеністю, виступає фінансова стратегія.

Література

1. Грунин О. А. Экономическая безопасность организации : учеб. пособие / О. А. Грунин, С. О. Грунин. — Санкт-Петербург : Питер, 2002. — 160 с.
2. Ендовицкая А. В. Теоретико-методические подходы к определению сущности экономической безопасности предприятия и ее оценке / А. В. Ендовицкая, Т. А. Волкова, Д. У. Балишвили // Современная экономика: проблемы и решения. — 2014. — № 10 (58). — С. 62—68.
3. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. — Київ : Лібра, 2003. — 280 с.
4. Череп А. В. Концептуальні засади економічної безпеки підприємств [Електронний ресурс] / А. В. Череп, І. О. Лубенець // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. — 2010. — № 1 (5). — Режим доступу : http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/Vest_Ek5-1-2010-PDF/062-66.pdf.
5. Шарохина С. В. Экономическая безопасность предприятий как фактор обеспечения экономической стабильности [Электронный ресурс] / [С. В. Шарохина, М. В. Кислинская, О. Е. Пудовкина] // Наукоеведение. — 2017. — Т. 9. — № 5. — Режим доступа : <https://naukovedenie.ru/PDF/56EVN517.pdf>.
6. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання : монографія / [О. А. Кириченко, В. С. Сідак та ін.]. — Київ : Університет «Крок», 2008. — 403 с.
7. Шкарлет С. М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект : монографія / С. М. Шкарлет. — Київ : Книжкове вид-во НАУ, 2007. — 436 с.
8. Гнилицька Л. В. Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарювання як об'єкт наукових досліджень / Л. В. Гнилицька // Управління проектами та розвиток виробництва : зб. наук. пр. — Луганськ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. — № 1 (37). — С. 142—150.
9. Єршова Н. Ю. Методичний підхід до формування інформації в системі стратегічного управлінського обліку з метою підвищення економічної безпеки суб'єктів господарювання / Н. Ю. Єршова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Економіка і менеджмент. — Одеса, 2015. — Вип. 10. — С. 276—281.
10. Державна служба статистики України : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
11. Ярочкин В. И. Информационная безопасность : учебное пособие. — Москва : Международные отношения, 2000. — 400 с.

Стаття рекомендована до друку 20.05.2019

© Єршова Н. Ю., Ткаченко М. О.,
Гаркуша В. О., Мірошник О. Ю.,
Новак-Каляєва Л. М.

References

1. Grunin, O. A., & Grunin, S. O. (2002) *Ekonomicheskaya bezopasnost' organizatsii [Economic security organization]*. Saint Peterburg: Piter [in Russian].
2. Endovickaya, A. V., Volkova, T. A., & Baliashvili, D. U. (2014). Teoretiko-metodicheskie podhody k opredeleniyu sushchnosti ekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatiya i ee ocenke [Theoretical and methodological approaches to determining the essence of the economic security of an enterprise and its assessment]. *Sovremennaya ekonomika: problemy i resheniya — Modern economy: problems and solutions*, 10 (58), 62—68 [in Russian].
3. Kozachenko, H. V., Ponomarov, V. P., & Liashenko, O. M. (2003) *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennia [Economic security of the enterprise: the essence and mechanism of provision]*. Kyiv: Libra [in Ukrainian].
4. Cherep, A. V., & Lubenets, I. O. (2010). *Kontseptualni zasady ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv [Conceptual Principles of Economic Security of Enterprises]*. Retrieved from http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/Vest_Ek5-1-2010-PDF/062-66.pdf [in Ukrainian].
5. Sharohina, S. V., Kislinskaya, M. V., & Pudovkina, O. E. (2017). *Ekonomicheskaya bezopasnost' predpriyatij kak faktor obespecheniya ekonomicheskoy stabil'nosti [Economic security of enterprises as a factor of ensuring economic stability]*. Retrieved from <https://naukovedenie.ru/PDF/56EVN517.pdf> [in Russian].
6. Kyrychenko, O. A., & Sidak, V. S. (et al.). (2008). *Problemy upravlinnia ekonomichnoi bezpekoiu subiektiv hospodariuvannia [Problems of management of economic safety of subjects of management]*. Kyiv: Universytet «Krok» [in Ukrainian].
7. Shkarlet, S. M. (2007). *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: innovatsiinyi aspekt [The Economic Security of the Enterprise: Innovative Aspect]*. Kyiv: Knyzhkove vydavnytstvo NAU [in Ukrainian].
8. Hnylytska, L. V. (2011) Oblikovo-analitychne zabezpechennia funktsionuvannia systemy ekonomichnoi bezpeky subiektiv hospodariuvannia yak ob'ekt naukovykh doslidzhen [Accounting and analytical support for the functioning of the economic security of economic entities as an object of scientific research]. *Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnytstva — Project management and production development*, 1 (37). (pp. 142—150) [in Ukrainian].
9. Yershova, N. Yu. (2015). Metodichnyi pidkhid do formuvannia informatsii v systemi stratehichnoho upravlinskoho obliku z metoiu pidvyshchennia ekonomichnoi bezpeky subiektiv hospodariuvannia [Methodical approach to the formation of information in the system of strategic management accounting in order to increase the economic security of economic entities]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ekonomika i menedzhment — Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Economics and Management*, 10. (pp. 276—281). Odesa [in Ukrainian].
10. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [The State Statistics Service of Ukraine]. (n. d.). [ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
11. Yarochkin, V. I. (2000). *Informacionnaya bezopasnost' [Information security]*. Moscow: Mezhdunarodnye otnosheniya [in Russian].

The article is recommended for printing 20.05.2019

© Iershova N. Yu., Tkachenko M. O.,
Garkusha V. O., Miroshnyk O. Yu.,
Novak-Kalyayeva L.M.